

7 КЛАС

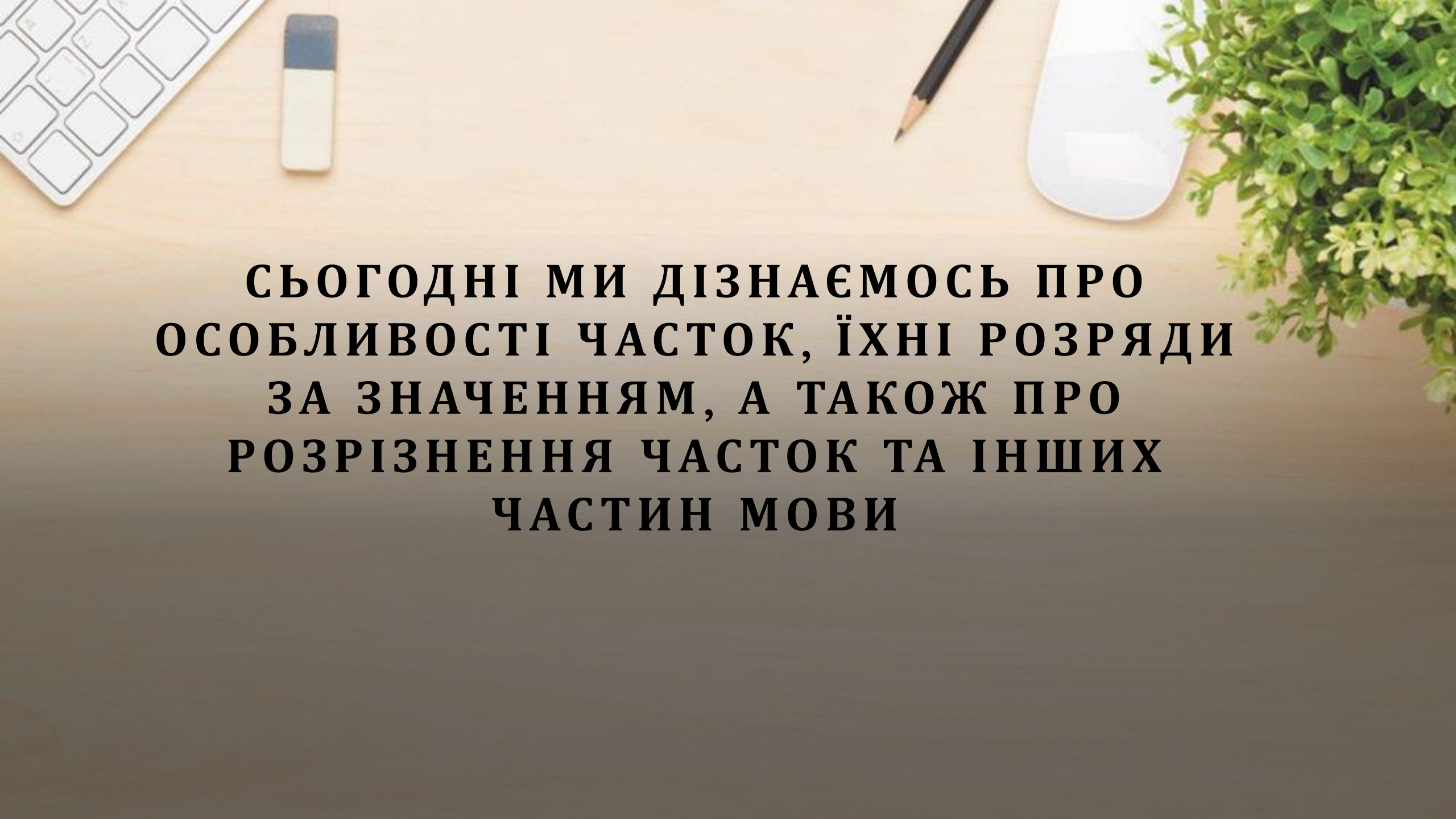
ЧАСТКА ЯК СЛУЖБОВА ЧАСТИНА МОВИ.

ЧАСТКИ ФОРМОТВОРЧІ ТА СЛОВОТВОРЧІ.

ЧАСТКИ, ЩО НАДАЮТЬ СЛОВУ АБО РЕЧЕННЮ ДОДАТКОВИХ
ВІДТІНКІВ
(ПРАКТИЧНО)

Стребицька Л.А.

A top-down view of a wooden desk. In the top left corner, a portion of a white keyboard is visible. Next to it is a small, rectangular, light-colored object with a dark blue top. In the top right corner, there is a black pencil, a white computer mouse, and a small green plant with yellow flowers. The text is centered on the desk surface.

**СЬОГОДНІ МИ ДІЗНАЄМОСЬ ПРО
ОСОБЛИВОСТІ ЧАСТОК, ЇХНІ РОЗРЯДИ
ЗА ЗНАЧЕННЯМ, А ТАКОЖ ПРО
РОЗРІЗНЕННЯ ЧАСТОК ТА ІНШИХ
ЧАСТИН МОВИ**

**Бубоніла діду баба:
— Ой не дмухай на кульбабу,
Бо з кульбаби полетять.
Сто малих кульбабенят.**

Орфографічний практикум!

С – (перед К П Т Ф Х)	З – (перед усіма іншими приголосними)	РОЗ – / БЕЗ – (завжди)
Сказати Спитати Створити Сформувати Схвалити	Зшити Зсадити Зцементувати	Розказати Безхарактерний

Орфографічна хвилинка!

Спишіть слова, уставляючи на місці пропуску префікс з- або с-.

..куштувати, ..плутати, ро..стелити, ..терпіти, бе..характерний,
..долати, ..бентежитися, по..кладати, ..цідити, бе..жальний,
..чеплення, ..питати.

Перевіряємо!

Скуштувати, сплутати, розстелити, стерпіти, безхарактерний,
здолати, збентежитися, поскладати, зцідити, безжальний,
зчеплення, спитати.

Пригадаймо!

- Який розділ науки про мову вивчає частини мови?
- Скільки частин мови в українській мові?
- На які групи поділяються вони?
- Назвіть самостійні й службові частини мови.

Частка — це службова частина мови, яка надає словам чи реченням додаткових відтінків у значенні або служить для творення слів і форм слів.

Наприклад:

Зайди **хоч** на годину! (Надає додаткових відтінків у значенні)

Поклич кого-**небудь**. (Утворює нове слово)

Хай шумить Дніпро. (Утворює форму дієслова)

ОСОБЛИВОСТІ

Частки не мають
лексичного значення, не
змінюються, не бувають
членами речення.

РОЗРЯДИ ЧАСТОК:

- МОДАЛЬНІ,
- СЛОВОТВОРЧІ,
- ФОРМОТВОРЧІ.

Розряди часток

Модальні	Словотворчі	Формотворчі
Надають додаткових відтінків у значенні: <i>не, так, ото, лише, ну, і, аж</i>	Утворюють нові слова: <i>ні-, не-, аби-, де-, -сь, будь-, -небудь, казна-, хтозна-, -же(-ж), -би (-б)</i>	Утворюють форми дієслів, зворотні дієслова, найвищий ступінь порівняння: <i>би (б), хай, -ся (-сь), як-, най-, -що</i>
Так , я знаю! Ну що там?	недавно , деякий , будь- хто , колись , авжеж , мовби	читав би , хай читає, одягатися, найбільший , якнайбільший .

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ!

Словотворчі частки виступають у ролі префіксів і суфіксів.

Наприклад:

┐ ┐ ^ ^

Ніхто, деколи, колись, хто-небудь

Групи модальних часток за значенням

Група	Частки	Приклади
Вказівні (вказівка на предмет, дію, місце)	<i>це, оце, ось, ото, то, от, он, ген, осьде</i>	От мурована церква з високою дзвіницею (Марко Вовчок).
Означальні (увиразнення значення окремих повнозначних слів)	<i>мало не, трохи не, майже, ледве, саме, справді, точно</i>	Гнуться мало не до землі стрункі білі берези (Іван Франко).
Підсилювальні (підсилення виразності)	<i>і, й, та, таки, аж, ж, же, а, бо, то, навіть, ну</i>	Мені аж страшно, як згадаю оту хатину край села (Т. Шевченко).
Видільні (виділення окремих слів)	<i>тільки, лиш, лише, хоч, хоча, хоч би, саме</i>	Лиш сонях спав, хоча й не мусив (М. Вінграновський).

Група	Частки	Приклади
Власне модальні (вносять у висловлювання сумнів, припущення, невпевненість)	<i>мов, мовляв, чи, наче, ніби, мовби, наврод, чи не, наврод чи, ну</i>	Галя мов не чула... (Панас Мирний)
Стверджувальні (виражають ствердження)	<i>так, авжеж, атож, аякже, еге</i>	Авжеж , такий у нас ведеться звичай (Леся Українка).
Питальні (виражають запитання)	<i>чи, хіба, невже, ну</i>	Чи ж неповторне можна повторити? (Ліна Костенко)
Заперечні (виражають заперечення)	<i>не, ні, ані</i>	Мудрість у голові, а не в бороді (Нар. творчість).
Спонукальні (виражають спонукання до дії)	<i>бодай, бо, но, годі</i>	«Дивіться. Дивіться- бо! » – крикнув Колесник (Панас Мирний).
Окличні (надають відтінку радості, здивування, захоплення)	<i>як, який, що за, що то за</i>	Як гаряче можна у світі любить! (Д. Ткач)

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ!

Частки *бо, но* служать для
пом'якшення наказу
(*слухай-но*)

Омоніми

**Варто розрізняти частки й
однорозвучні з ними слова
інших частин мови.**

ПОРІВНЯЙМО:

Частки	Інші частини мови
Як гарно навкруги!	Роса зійде, як сонце вийде. (сполучник) Не знаю, як тебе просити. (прислівник)
Чи любиш ти читати?	Щодня щось читає чи малює. (сполучник)
Тиша – це сон природи.	Це було дуже давно. (займенник)
Розкажу і тобі.	Люблю небо і зорі. (сполучник)
Хоч трохи відпочину.	Прийшов, хоч і запізно. (сполучник)
Це просто непорозуміння.	Це робиться просто . (прислівник)
Точно такий подарунок.	Відстань визначено точно . (прислівник)

Коло думок!

Поясніть, чому в першому реченні слово «і» вважаємо часткою, а в другому – сполучником.

1. Ой, **і** в'їдливий ти, як оса! (М. Стельмах)
2. Для добрих друзів відчиняю дім **і** маю серця щиру нагороду (А. Малишко)

Завдання

Спишіть речення, підкресліть члени речення та надпишіть частини мови.

Як пахнуть влітку квітами простори! (Д. Луценко)

Перевіряємо!

Спишіть речення, підкресліть члени речення та надпишіть частини мови.

Ч. Дієсл. Присл. Ім. Ім.

Як пахнуть влітку квітами простори! (Д. Луценко)

Завдання

Доповніть доцільно кожне речення модальною часткою тієї групи, яку вказано в дужках. Речення запишіть.

1. Друзі поїхали на озеро (питальна).
2. Не варто зупинятися на досягнутому (стверджувальна).
3. Цю інформацію можна знайти в Інтернеті (власне модальна).
4. Довелося їхати в центр, щоб купити мобільний телефон (підсилювальна).
5. Планшет у подарунок Богдану вибирали всім класом (означальна).
6. Такі старання шкодять справі (видільна).

Перевіряємо!

Доповніть доцільно кожне речення модальною часткою тієї групи, яку вказано в дужках. Речення запишіть.

1. **Чи** поїхали друзі на озеро?
2. **Авжеж** не варто зупинятися на досягнутому.
3. **Навряд чи** цю інформацію можна знайти в Інтернеті.
4. **Таки** довелося їхати в центр, щоб купити мобільний телефон.
5. Планшет у подарунок Богдану вибирали **майже** всім класом.
6. Такі старання **лише** шкодять справі.

Рефлексія!

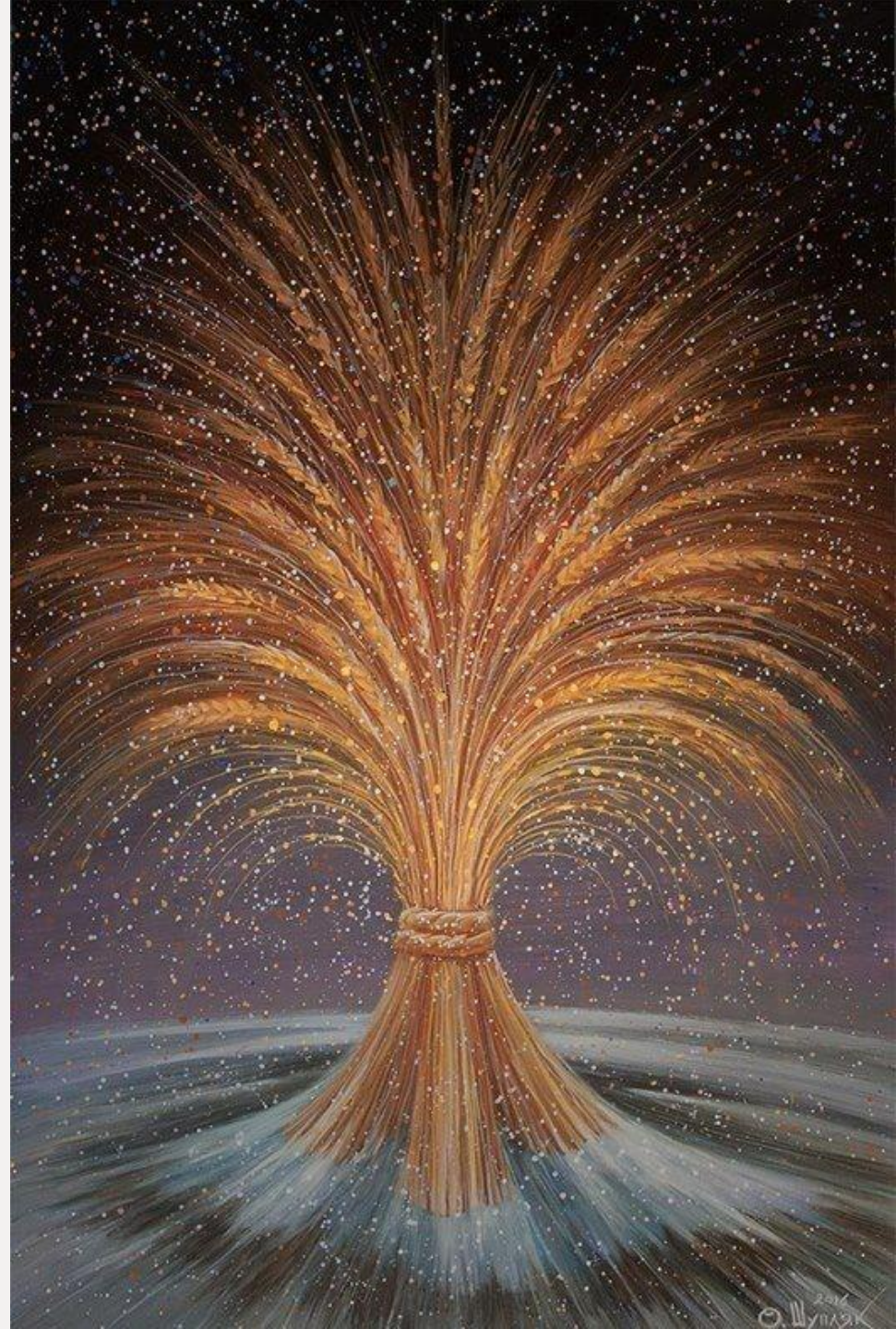
- Яка частина мови називається часткою?
- На які групи поділяються частки?
- Що нового ви дізналися під час уроку?

Домашнє завдання

Повтори правила (що називається часткою
та розряди часток)

*Дякую за увагу!
Бажаю успіхів у навчанні!*

